

INFRAVERZEKERINGEN

VERZEKERINGSVORMEN MET KORTE TOELICHTING EN CONCEPT TEKSTEN
VOOR OVEREENKOMSTEN

Juni 2015

Informaticief

Voorwoord

Bij samenwerking tussen partijen wordt voor het uitvoeren van een opdracht op één of andere wijze geregeld dat er verzekeringen worden afgesloten. Uit een door CROW uitgevoerd marktonderzoek van enige tijd terug is gebleken dat de markt behoefte heeft aan ondersteuning bij het maken van keuzes ten aanzien van projectverzekeringen. Daarop hebben een aantal marktpartijen het initiatief genomen om hieraan inhoud te geven. Deze partijen bestaan uit verzekeringsmakelaars AON en Meeùs, advies- en ingenieursbureaus Tauw en IBA, aannemer Dura Vermeer en KWS Infra en het Rijksvastgoedbedrijf.

De werkgroep heeft geconstateerd dat er in een project vaak weinig tot geen maatwerk wordt toegepast en dat er vaak ook weinig tot geen samenhang wordt gezocht met standaardkaders in de contracten zoals de UAV en de UAVgc. Hierdoor kunnen er inconsistenties ontstaan, waardoor bepaalde risico's enerzijds door meerdere partijen worden verzekerd of anderzijds helemaal niet zijn verzekerd. In een aantal gevallen zijn bepaalde risico's van een werk bovendien vrijwel onverzekerbaar. Tevens constateerde de werkgroep dat de verwachtingen over wat wel en niet verzekerd was tijdens een werk niet juist waren.

Met deze publicatie wil de werkgroep de verzekeringsmogelijkheden inzichtelijk en toegankelijk maken, waardoor uiteindelijk de keuzes inzake de wijze van verzekeringen bewuster kan worden gemaakt.

Bij het verschijnen van deze publicatie was de samenstelling van de werkgroep als volgt:

H.B. Remmerts, voorzitter	Tauw
W. Allama, coördinator	Tauw
A.L. Bakker-Dieleman	Tauw
Mw. C.J. Louwerens	Aon
N. van Nus	Meeùs
J.T.H. Oehler	Rijksvastgoedbedrijf
J. van der Meer	Dura Vermeer (namens Bouwend Nederland)
A.M.J. Vossen	KWS Infra (namens Bouwend Nederland)
R. Bruins	IBA

Het bureau CROW heeft de publicatie gecontroleerd op eventuele tegenstrijdigheden met contractregelgeving, met name met de UAV 2012 en de UAV-GC 2005 en stelt de publicatie beschikbaar. CROW heeft geen inhoudelijke bijdrage geleverd. Voor verzekeringstechnisch advies verwijzen wij dan ook naar uw eigen verzekeringsmakelaar of naar een van de bovengenoemde verzekeringsmakelaars. Suggesties die leiden tot verbetering van deze publicatie ontvangen wij graag.

Contactpersoon: Jacques Teunissen
jacques.teunissen@crow.nl

Inhoud

1.	Inleiding	4
2.	Toelichting op verzekeringsvormen	5
a.	Construction All Risks Verzekering	5
b.	Bedrijfsaansprakelijkheidsverzekering	6
c.	Beroeps-/ontwerpaansprakelijkheidsverzekering aannemer	7
d.	Ontwerpverzekering voor opdrachtgever	8
e.	Werkmaterieel aansprakelijkheidsverzekering	9
f.	Verborgene Gebreken Verzekering	9
g.	Bodemsaneringsverzekering	10
3.	Modulaire teksten verzekeringsparagraaf	11
Module A	CAR-verzekering door de opdrachtgever	11
Module B	CAR-verzekering door de aannemer	12
Module C	Bedrijfsaansprakelijkheidsverzekering	13
Module D	Werkmaterieelverzekering	14
Module E	Beroeps-/ontwerpaansprakelijkheidsverzekering aannemer	15
Module F	Verborgene Gebreken Verzekering	16
Module G	Bodemsaneringsverzekering	16
4.	CAR-verzekering door opdrachtgever of door aannemer?	18
5.	Afweging verzekering(svorm) in contracten	19
Bijlagen:		
1.	CAR-VNAB clausules met toelichting	23
2.	Schadebehandeling/vooropnames	26
3.	Globale checklist aandachtspunten bouwverzekeringen	27
4.	Toelichting op onderhoudstermijnen	28
5.	Bepalingen over verzekeringen in Aanbestedingswet 2012, ARW 2012, UAV 2012, UAV-GC 2005 en de Gids Proportionaliteit	30
6.	Lijst met afkortingen	33

1. Inleiding

Uit een enquête van CROW bleek dat er behoefte bestaat aan modelteksten en een toelichting op verzekeringen rond de realisatie van infrastructurele projecten.

Deze publicatie bevat een korte toelichting op hoofdlijnen op zowel de meest voorkomende verzekeringsvormen maar ook op wat minder bekende, zoals o.a. de verborgen gebreken verzekering en de ontwerpverzekering voor opdrachtgevers.

Daarna volgen de modulaire tekst-componenten voor formele contractafspraken over verzekeringen. Deze tekst-componenten bevatten keuze-elementen.

Tenslotte worden enkele factoren benoemd die een rol spelen bij de beslissing of de aannemer of de opdrachtgever de CAR-verzekering afsluit. Beide opties hebben namelijk (veelal oplosbare) voor- en nadelen.

Het risicomanagement en verzekeren van bouwprojecten is maatwerk. Daarnaast zijn er grote kwaliteitsverschillen in polisvoorwaarden, daarvan worden ook enkele voorbeelden gegeven. Dergelijke vaak projectafhankelijke details kunnen in het beperkte kader van een deze publicatie niet uitputtend beschreven worden. Deze publicatie beoogt dan ook een handvat te bieden als basis voor maatwerk. Dat maatwerk is sterk afhankelijk van de specifieke omstandigheden van het project. Raadzaam is het om daarvoor onafhankelijk en gespecialiseerd advies in te winnen.

2. Toelichting op verzekeringsvormen

Waar in de navolgende teksten de term 'aannemer' wordt gehanteerd, moet deze term afhankelijk van de contractvorm al dan niet worden vervangen door 'opdrachtnemer'.

a. Construction All Risks Verzekering

Bouwprocessen zijn vaak complex en dynamisch doordat vele partijen hierbij betrokken zijn. Denk aan opdrachtgevers, architecten, adviseurs, directie UAV en hoofd- en onderaannemers. Tijdens zo'n proces ontstaan dan ook vaak onvoorziene schades waarbij het niet altijd duidelijk welke partij hiervoor verantwoordelijk is.

Het is raadzaam om voor iedere nieuwbouw, verbouwing of renovatie in de burger-/utiliteitsbouw en/of infrastructurele werken een CAR-verzekering te overwegen.

De Construction All Risks verzekering dekt de materiële schade op of rond het werkterrein alsmede de wettelijke aansprakelijkheid én de aansprakelijkheid die voortvloeit uit contractvoorwaarden. De aansprakelijkheid van een of meer verzekerden is gedekt voor schade aan derden ten gevolge van, zoals dat heet:

- zaakschade en de directe gevolgschade daarvan (b.v. door heien, bronbemaling)
- personenschade (letsel, overlijden), inclusief de directe gevolgen daarvan
- (en voor) rechtskundige bijstand in geval van aansprakelijkheid, mits de schade gedekt is.

Verzekerd belang is de totale investering voor het werk, zowel bouwkundig als elektrotechnisch, dat wil zeggen aannemingsommen, de ter beschikking gestelde materialen, met de honoraria van architecten, adviseurs, constructeurs et cetera, maar ook met de waarde van het hulpmateriaal (kan overigens per polis verschillen) en alle overige tot de werkzaamheden behorende componenten.

Ook schade als gevolg van het bouwproject aan eigen eigendommen door het bouwproject is gedekt, zoals b.v. schade aan bestaand gebouw, riolering, bestrating e.d.

Voordeel van deze dekking is dat er geen aansprakelijkheid/schuld hoeft te worden aangetoond. Alleen het causale verband met de werkzaamheden moet worden vastgesteld.

De CAR-verzekering kan bestaan uit de volgende secties:

- werk
- aansprakelijkheid
- bestaande eigendommen van de opdrachtgever
- gereedschappen, keten en loodsen, hulpconstructies,
- eigendommen personeel
- bedrijfsschade

Met de CAR-verzekering zijn alle bij het werk betrokken partijen op één polis verzekerd: de opdrachtgever, aannemers, onderaannemers, architecten, installateurs, leveranciers et cetera. Die medeverzekering kan wel afhankelijk zijn van toestemming van de verzekeringnemer (met name aannemer – nevenaannemer).

De opdrachtgever of hoofdaannemer van het werk is meestal degene die de verzekering afsluit. Maar als de hoofdaannemer dit contractueel anders heeft geregeld kan het zijn dat ook onderaannemers zelf de CAR-verzekering moet regelen.

In principe eindigt de CAR-verzekering bij oplevering van het werk. Het is mogelijk om een onderhoudstermijn mee te verzekeren, over het algemeen een periode van 12 maanden maar 24 maanden is ook vaak mogelijk. In de bijlage 4 staat een nadere toelichting op de diverse soorten onderhoudstermijnen.

Bedrijfsschade dekking is een optionele dekking die echt op maat moet worden gemaakt. De kosten van een vertraging in het werk door een gedekte materiële schade kunnen enorm zijn, denk aan een brand net voor oplevering van een gebouw. Er kan een dekking worden geregeld voor derving van brutowinst en extra productiekosten of andere bijkomende kosten zoals huur vervangende ruimte.

Afhankelijk van het soort werk kunnen verzekeraars ook andere maatwerk clausules voorstellen die de dekking kunnen uitbreiden, verduidelijken of beperken. Enkele voorbeelden hiervan vindt u in de Bijlage 1 van deze publicatie (teksten en toelichting veel voorkomende clausules door Vereniging Nederlandse Assurantie Beurs).

De belangrijkste voordelen:

- de meeste bouwrisico's zijn in één keer verzekerd
- snelle en eenvoudige afwikkeling van schade door één verzekeringspolis
- de dekking van alle betrokken partijen is optimaal op elkaar afgestemd

b. Bedrijfsaansprakelijkheidsverzekering

Een bedrijfsaansprakelijkheidsverzekering dekt de aansprakelijkheid van de verzekerden voor schade aan zaken en personenschade, beiden inclusief de gevolgschaden. Vanouds werd deze verzekering aangeduid met WA (Wettelijke Aansprakelijkheid). Omdat de dekking inmiddels veelal ook elementen van contractuele aansprakelijkheid bevat, is de afkorting AVB (Aansprakelijkheids Verzekering voor Bedrijven) nu gebruikelijk.

Het aantal schadeclaims tegen bedrijven is de laatste jaren drastisch toegenomen. In Nederland ontstaat steeds meer een zogenoemde claimcultuur. Tevens vertoont de hoogte van de schadeclaims een duidelijke stijgende lijn.

Deze ontwikkeling wordt ondersteund door wetgeving die personen en bedrijven uitgebreidere mogelijkheden biedt tot het claimen van een financiële schadeloosstelling. Derhalve mag van ieder bedrijf worden verwacht dat het over een gedegen AVB verzekering beschikt.

Belangrijk aandachtspunt: in deze AVB dient dekking te worden geboden voor werkgeversaansprakelijkheid. Het advies is om dit altijd verplicht te stellen als onderdeel van de AVB. Zelfs als door een samenwerkingsverband besloten wordt om voor een bouwproject een separate gezamenlijke AVB in te kopen dient het werkgeversaansprakelijkheidsrisico conform art. 7:658 BW en 7:611 BW van de diverse bedrijven onder hun eigen AVB verzekerd te blijven.

Hieronder staan enkele voorbeelden van schades. Het gaat om claims groter dan EUR 5.000.000,- van zowel bouw- als infrabedrijven.

- een omgevallen rolsteiger waarop meerdere bouwvakkers stonden
- het instorten van (ge)bouwdelen door ondeugdelijk stempelen
- omvallende bouwkransen/heistellingen met meervoudig letsel/overlijden
- schade aan ondergrondse olieleiding bij graven met gevolgschade aan het milieu
- meerdere brandschaden

Er is geen harde richtlijn te geven over welk verzekerd bedrag minimaal dient te worden gehanteerd. Op dit moment zijn verzekerde bedragen meestal afgestemd op de bedrijfsomzet, hoewel er geen directe relatie hoeft te zijn met het risico dat men loopt. Kleinere bedrijven sluiten vaak polissen met lagere verzekerde bedragen en grotere bedrijven sluiten polissen met hogere verzekerde bedragen. Bovenstaande schadevoorbeelden geven namelijk aan dat het verzekerd bedrag niet direct samenhangt met de bedrijfsomzet, maar vooral met de risico's die men loopt.

Het feit dat de rechter van iedere vervoerder van gevaarlijke stoffen (ook MKB-ers) verwacht dat de autopolis dekking biedt van minimaal EUR 10.000.000,- en dat voor een simpele bromfietsverzekering al een wettelijk verzekerd bedrag geldt van EUR 5.600.000,- voor letselschade, is in dit kader veelzeggend.

Zeker gezien het feit dat brandverzekeraars per januari 2014 een door hen betaalde schade brandschade volledig zullen verhalen op de bedrijfsmatige veroorzaker van de schade is het te adviseren het verzekerde bedrag van een AVB niet te laag te stellen. Een minimaal bedrag van EUR 2.500.000,- maar beter nog ten minste EUR 5.000.000,- zou het uitgangspunt moeten zijn.

c. Beroeps/ontwerpaansprakelijkheidsverzekering aannemer

De aannemer dient te overwegen of deze verzekering door hem dient te worden afgesloten indien de verantwoordelijkheid voor het ontwerp (deels) bij hem rust, zoals bijvoorbeeld bij contracten waarbij ontwerp en realisatie geïntegreerd worden gecontracteerd. Ook PPS contracten kan dit een gewenste dekking zijn; in dit geval is maatwerk zeker een vereiste!

Regelmatig komt het voor dat bouwconstructies niet voldoen aan de gestelde eisen. De schade wordt niet in alle gevallen door de CAR-verzekering gedekt daar deze beperkt is tot fysieke zaakschade (er moet iets kapot zijn). Hiervan is niet bij alle soorten schade sprake, denk bijvoorbeeld aan een vloer met te weinig bewapening, heipalen die te kort zijn, een brug die niet goed sluit of opent, waardoor het object niet functioneert voor het doel waarvoor het is geconstrueerd. Meestal is de oorzaak van dit soort schaden gelegen in een foutief ontwerp. Omdat de aannemer hier contractueel aansprakelijk is, moet deze zorgen voor herstel van de schade. De financiële gevolgen van dit soort ontwerpfouten kunnen enorm zijn.

Door de populariteit van geïntegreerde contracten worden aannemers in toenemende mate afgerekend op een voor het beoogd doel functionerend product, waar zij in traditionele contracten worden afgerekend op een juiste uitvoering van voorgeschreven constructies. Aannemers hebben daardoor te maken met toenemende ontwerpaansprakelijkheidsrisico's. Bij geïntegreerde opdrachten gaat het meestal om omvangrijke en gecompliceerde projecten maar ook door toenemende complexiteit in de uitvoering waar een veelheid van partijen betrokken is bij het bouwproces.

Maar ook bij meer traditionele werken spelen ontwerprisico's als de aannemer verantwoordelijkheid neemt voor alternatieven of in bouwteamverband zijn inbreng levert.

Een CAR-verzekering biedt deels ook dekking voor ontwerpfouten. Maar biedt geen oplossing voor:

- niet materiele schaden (er is niks "kapot" gegaan)
- verbeteringskosten (een CAR betaalt alleen herstel in de oude, oorspronkelijke, staat)
- schade na de verzekerde onderhoudstermijn
- financiële gevolgschade.

Ten behoeve van het afdekken van de risico's die voortkomen uit ontwerpverantwoordelijkheid van aannemers zijn beroepsaansprakelijkheidsverzekeringen ontwikkeld, bijvoorbeeld de Bouwend Nederland Ontwerp Verzekering (BNOV), Bouw Ontwerp Verzekering (BOV) en de Professional Indemnity (PI) verzekering.

d. Ontwerpverzekering voor opdrachtgever (b.v. Excedent Ontwerpaansprakelijkheidsverzekering (XOV))

Indien de opdrachtgever (projectontwikkelaar, woningcorporaties, gemeenten e.d.) op een traditionele wijze de contracten is aangegaan met alle bij het werk betrokken partijen zal hij vrijwel altijd zelf verantwoordelijk zijn voor schade die het gevolg is van ontwerpfouten. Immers in Nederland is het gebruikelijk dat ontwerpers algemene voorwaarden hanteren (meestal is dit 'De Nieuwe Regeling', DNR) waarmee zij hun aansprakelijkheid voor ontwerpfouten sterk beperken. De opdrachtgever blijft in zo'n situatie zitten met een groot deel van de schade. Deze schade is sinds een aantal jaren goed verzekeraar door middel van b.v. een Excedent Ontwerpaansprakelijkheidsverzekering (XOV).

In de voorwaarden zoals deze door ontwerpers worden gehanteerd wordt de aansprakelijkheid van de ontwerper op een aantal manieren beperkt. De belangrijkste beperkingen van de aansprakelijkheid van de ontwerper zijn:

- de ontwerper is aansprakelijk tot het honorarium van de ontwerper
- de ontwerper is aansprakelijk tot maximaal 5 jaar na beëindiging opdracht
- geen aansprakelijkheid voor gevolgschade.

Er blijft dus heel veel schade voor rekening van de opdrachtgever. Denk hierbij aan het volgende:

5 jaar na oplevering van een pand blijkt dat een balkon van een flatgebouw niet veilig te zijn. Na controle constateert men dat de constructiefout ook bij andere balkons aanwezig is. U kunt zich de veelvoud van kosten en schade voorstellen (naast herstelkosten ook kosten van vervangende woonruimte, verhuiskosten e.d.).

Deze schade wordt niet vergoed onder een CAR polis omdat deze na de onderhoudstermijn geen dekking meer biedt en is ook niet verhaalbaar op de ontwerper, omdat deze na 5 jaar niet meer aansprakelijk is (conform de DNR).

De opdrachtgever, zoals reeds eerder gesteld, kan deze risico's zelf verzekeren. Voor dit soort verzekeringen maakt het niet uit door wie de ontwerpfout is gemaakt, dit mag zowel de adviseur, architect, ingenieur of de ontwerpende aannemer zijn. Gezien de complexiteit is hier wel sprake van maatwerk.

Overigens blijft het zeer verstandig om van de ontwerpers die door de opdrachtgever worden ingeschakeld te eisen dat ze beschikken over een beroepsaansprakelijkheidsverzekering die hun aansprakelijkheid (conform de DNR) adequaat verzekert. Samen met de hierboven omschreven XOV wordt het belang van de opdrachtgever goed afgeschermd.

e. **Werkmaterieel aansprakelijkheidsverzekering**

De aannemer moet zorg dragen voor een adequate aansprakelijkheidsdekking voor haar rijdend, drijvend en varend aannemersmaterieel. De wettelijk voorgeschreven dekkingen zoals de WAM-polis zijn veelal beperkt tot het verkeersrisico. Het is, afhankelijk van de risico's die een opdracht in zich heeft, belangrijk om te controleren of er ook dekking is voor:

- het werkrisico (denk bijvoorbeeld aan schade aan belendingen door trillingen van heiwerkzaamheden)
- het regierisico (niet alleen de bedieningsfout van de machinist, maar ook de fout van degene die de aanwijzingen geeft moeten verzekerd zijn)
- kabelschade en de gevolgen daarvan (door toenemende afhankelijkheid van ondergrondse infrastructuur beperken sommige verzekeraars deze dekkingen)
- (tijdelijke) vervangingen en ingehuurd werkmaterieel.

f. **Verborgene Gebreken Verzekering**

Een Verborgene Gebreken Verzekering (VGV) biedt de opdrachtgever na oplevering 10 jaar lang dekking bij:

- materiële schade of vernietiging van het bouwwerk door constructieve oorzaken
- onmiddellijk instortingsgevaar van het werk.

Als deze situaties zich voordoen en ten tijde van de oplevering niet bekend waren, betalen verzekeraars de advies-, opruimings-, reparatie- en verbeterkosten. Het maakt voor de VGV niet uit of dit komt door een materiaal, ontwerp of uitvoeringsfout.

De VGV vereist een goedkeuringsverklaring (verklaring van geen bezwaar) na oplevering door een onafhankelijke Technical Inspectie Service (TIS). CROW heeft een erkenningsregeling ontwikkeld op grond waarvan de deskundigheid en onafhankelijkheid van het TIS bedrijf en de TIS worden beoordeeld. IKOB-BKB beheert deze regeling en voert de audits uit bij geregistreerde TIS-bedrijven.

VGV en TIS passen bij opdrachtgevers die zich concentreren op het managen van bouwprojecten en die het technisch toezicht inhuren bij specialisten. Vooral bij moderne geïntegreerde contractvormen zoals Design & Construct heeft de opdrachtgever een dergelijke rol op afstand.

Waren er aanvankelijk alleen constructieve gebreken verzekeraar, nu zien we een uitbreiding van de dekking. Zo kan inmiddels bijvoorbeeld ook de waterdichtheid van tunnels worden verzekerd. De VGV is in Nederland vooral bekend in de infrasector. Het gaat daarbij om megaprojecten, maar ook om kleinere werken zoals (eco) viaducten, fietstunnels, rotondes en geluidsschermen.

Het doel van de VGV is:

- kwaliteit: uitgangspunt is aantoonbare kwaliteit.
- financiële zekerheid: dekking ongeacht risicotoedeling en contract, ook bij insolventie van de aannemer.
- juridische zekerheid: het gebrek is uitgangspunt voor de dekking, aantonen van schuld is niet nodig.
- efficiënte samenwerking: meer verantwoordelijkheden bij aannemers, met behoud van regie op afstand door opdrachtgevers.

- kostenbesparing: de faalkosten die worden voorkomen/verzekerd wegen op tegen de investering in premie en controle.

Een gevolg van de aanpak van de TIS is dat je ook veel kosten kunt besparen door een insteek die uitgaat van preventie in plaats van correctie. Ontwerpfouten worden eerder ontdekt en voorkomen. Ook als je geen VGV sluit, kan het inschakelen van een TIS een positieve bijdrage leveren aan de kwaliteit van het werk, een beter en efficiënter bouwresultaat, vooral door de manier waarop de TIS kijkt naar ontwerp- en uitvoeringsaspecten.

De VGV kan door zowel de opdrachtgever als de aannemer worden gesloten, de tendens ligt nu vooral dat de polis door de aannemer wordt gesloten en na oplevering van het werk aan de opdrachtgever overdragen.

Indien gesloten in combinatie met de CAR-verzekering bij dezelfde verzekeraar kan dit premiekorting geven.

g. Bodemsaneringsverzekering

Bij een bodemsaneringsproject dekken de Aansprakelijkheidsverzekering voor Bedrijven (AVB) en de Construction All Risks (CAR) niet alle risico's. Zo geeft een CAR-verzekering bij een saneringsproject geen of beperkt dekking voor schade aan het milieu. De AVB dekt niet het risico van geleidelijke milieuschade.

De bodemsaneringsverzekering biedt echter dekking voor schade aan alle zaken die zich op de saneringslocatie bevinden. De bodemsaneringsverzekering dekt alle bij het werk betrokken partijen; de aannemer, het adviesbureau en de opdrachtgever (overheid of privaat).

De belangrijkste kenmerken zijn:

- dekking vangt aan bij de start van de voorbereidende werkzaamheden en geldt tot aan de datum van oplevering of tot aan het moment dat de onderhoudstermijn afloopt
- primaire dekking voor alle verzekerden
- uitlooperperiode tien jaar in verband met aanspraken door derden voor schade die na beëindiging van het saneringsproject wordt ontdekt
- dekking voor milieuschade, zowel plotseling als geleidelijk
- dekking tijdens transport van vervuilde grond
- dekking voor zuivere vermogensschade, geleden door derden in de vorm van bedrijfsstilstand en kosten van evacuatie.

Per project wordt bepaald welke dekking noodzakelijk danwel gewenst is. Dit gebeurt aan de hand van een ingevuld aanvraagformulier en bestek/saneringsplan. Per verzekeraar kan acceptatie verschillend zijn, sommige verzekeraars stellen inspectie ter plaatse door eigen inspecteur verplicht.

Voor saneringswerkzaamheden die onderdeel zijn van een groter civiel werk is er een specifieke verzekeringsoplossing met uitsluitend een aansprakelijkheidsdekking voor milieuschade. Hierbij wordt er dan wel van uit gegaan dat er minimaal een bedrijfsaansprakelijkheidsverzekering van kracht is die dekking biedt voor de civiele- en saneringswerkzaamheden.

3. Modulaire Teksten Besteksparagraaf

ALGEMEEN VOORBEHOUD: IN DE NAVOLGENDE TEKSTEN WORDT DE TERM "AANNEMER" GEHANTEERD. AFHANKELIJK VAN HET CONTRACTMODEL VOOR DE REALISATIE VAN HET WERK MOET DIT AL DAN NIET WORDEN GEWIJZIGD IN "OPDRACHTNEMER"

De onderstaande tekst-componenten bevatten keuze-elementen (cursief en gemarkeerd met ///).

Module A

CAR-verzekering door de opdrachtgever

Onverminderd de aansprakelijkheid van de aannemer en de onderaannemers krachtens de bepalingen van de wet en/of dit bestek zal door de opdrachtgever, mede ten behoeve van de adviseurs, aannemers en hun onderaannemers, een Constructie "All Risks"-verzekering op het werk worden afgesloten.

Deze verzekering geeft op of nabij het werkterrein op uitgebreide condities dekking tegen:

- a. materiele schade aan, verlies of vernietiging van het werk, waaronder de voor het werk bestemde materialen;
- b. het risico van aansprakelijkheid voor schade aan zaken van derden alsmede voor dood en/of lichamelijk letsel van personen (exclusief bij de bouw betrokken personeel), veroorzaakt in verband met de uitvoering van het werk;
- c. materiële schade aan de bestaande eigendommen van de opdrachtgever.

De dekking voor rubriek a (het werk) is primair, de dekking voor de rubrieken b en c is: *///primair, waarbij verzekeraars afstand doen van verhaal/// OF ///secundair en bedoeld als vangnet indien dit risico elders niet (of onvoldoende) is verzekerd///*

Het transportrisico is secundair verzekerd.

De dekking van de constructieverzekering loopt vanaf de datum waarop dit werk op het werkterrein een aanvang neemt tot het einde van de onderhoudsperiode.

Als verzekerde som voor het werk zal gelden het bedrag van de aannemingsom(men), verhoogd met de waarde van door de opdrachtgever ter beschikking gestelde bouwstoffen, alsmede honoraria van deskundigen, zoals architecten, adviseurs, inspecteurs, kosten en directiekosten.

Tijdens de onderhoudstermijn is de constructieverzekering beperkt tot beschadiging, verlies of vernietiging van het werk:

- a. ten gevolge van door de aannemer verrichte werkzaamheden, welke voortvloeien uit verplichtingen van de onderhoudsbepalingen van het bestek;
- b. welke zich openbaart gedurende de onderhoudstermijn, doch het gevolg is van een oorzaak, liggende vóór aanvang van deze termijn.

Het eigen risico dat op de constructieverzekering van toepassing is, komt ten laste van de aansprakelijke en/of verantwoordelijke partij, evenals alle niet door de constructieverzekering gedekte schaden en/of vorderingen.

De ter zake van schade aan het werk ontvangen schade-uitkeringen zullen door de opdrachtgever aan de betrokken aannemer, die de schade herstelt of voor wiens rekening de schade komt, worden betaald naar billijkheid en naar gelang van de voortgang van het werk resp. het herstel.

De aansprakelijkheid van partijen volgens de wet of uit overeenkomst wordt niet beperkt, verminderd of gewijzigd door enige bepalingen betreffende verzekering in dit artikel, waaronder mede verstaan wordt verplichtingen alle schade volledig te herstellen en het werk volgens het bestek op te leveren.

Aannemersmaterieel, waaronder werktuigen, gereedschappen, machines etc., alsmede keten, loods en de inventaris daarvan, is van de verzekering uitgesloten en de opdrachtgever aanvaardt hiervoor geen aansprakelijkheid.

De verzekering geschiedt conform de aangehechte (concept) polis, voorwaarden en clausules.

Aan een verschil tussen de door de opdrachtgever overlegde poliscondities en deze bestekstekst kunnen geen rechten ontleend worden.

Module B **CAR-verzekering door de aannemer**

Onverminderd de aansprakelijkheid van de aannemer en de onderaannemers krachtens de bepalingen van de wet en/of dit bestek zal door de aannemer, mede ten behoeve van de opdrachtgever, adviseurs, onderaannemers *///en nevenaannemers///*, een Constructie "All Risks"-verzekering op het werk worden afgesloten.

Deze verzekering geeft op of nabij het werkterrein dekking op uitgebreide voorwaarden dekking tegen:

- a. materiele schade aan, verlies of vernietiging van het werk, waaronder de voor het werk bestemde materialen;
- b. *het risico van aansprakelijkheid voor schade aan zaken van derden alsmede voor dood en/of lichamelijk letsel van personen (exclusief bij het werk betrokken personeel), veroorzaakt in verband met de uitvoering van het werk; KAN OOK*
- c. materiële schade aan de bestaande eigendommen van de opdrachtgever.

De dekking voor rubriek a (het werk) is primair, de dekking voor de rubrieken b en c is: *///primair, waarbij verzekeraars afstand doen van verhaal./// OF ///secundair en uitsluitend bedoeld als vangnet indien dit risico elders niet (of onvoldoende) is verzekerd///*

Het transportrisico is secundair verzekerd.

Het verzekeren van rubriek b in de vorm van een doorlopende bedrijfsaansprakelijkheidsdekking, is toegestaan.

De dekking van de constructieverzekering loopt vanaf de datum waarop dit werk op het werkterrein een aanvang neemt tot het einde van de onderhoudsperiode.

Als verzekerde som voor het werk zal gelden het bedrag van de aannemingsom van de aannemer, *///de aannemingsom(men) van de nevenaannemers///* verhoogd met

de waarde van door de opdrachtgever ter beschikking gestelde bouwstoffen. De honoraria van deskundigen bij het schadeherstel, zoals architecten, adviseurs, inspecteurs, kosten en toezicht en directiekosten dienen tot minimaal 20% van de aannemingsom(men) te zijn meeverzekerd.

Tijdens de onderhoudstermijn is de constructieverzekering beperkt tot beschadiging, verlies of vernietiging van het werk:

- a. ten gevolge van door de aannemer verrichte werkzaamheden, welke voortvloeien uit verplichtingen van de onderhoudsbepalingen van het bestek;
- b. welke zich openbaart gedurende de onderhoudstermijn, doch het gevolg is van een oorzaak, liggende vóór aanvang van deze termijn.

Het eigen risico dat op de constructieverzekering van toepassing is, komt ten laste van de aansprakelijke en/of verantwoordelijke partij, evenals alle niet door de constructieverzekering gedekte schaden en/of vorderingen.

///De ter zake van schade aan het werk ontvangen schade-uitkeringen zullen door de betrokken aannemer, die de schade herstelt of voor wiens rekening de schade komt, worden aangewend voor herstel van de schade.///

///De schadepeningen (niet zijnde schade aan derden) dienen te worden uitgekeerd aan de opdrachtgever. De opdrachtgever moet deze uitgekeerde schadepeningen doen toekomen aan de rechthebbende (aannemer) naar rato van de voortgang en kwaliteit van de herstelwerkzaamheden.///

De aansprakelijkheid van partijen volgens de wet of uit overeenkomst wordt niet beperkt, verminderd of gewijzigd door enige bepalingen betreffende verzekering in dit artikel, waaronder mede verstaan worden verplichtingen alle schade volledig te herstellen en het werk volgens het bestek op te leveren.

De aannemer overlegt het bewijsstuk, waaruit het sluiten van de verzekering blijkt, ten spoedigste, in elk geval binnen één week, voor de dag waarop de aannemer met de uitvoering van het werk aanvangt, aan de opdrachtgever. Aan een verschil tussen de door de aannemer overlegde poliscondities en deze bestekstekst kunnen geen rechten ontleend worden.

De aannemer zal bedingen dat, ingeval van opzegging van de polis, de desbetreffende verzekeraar, makelaar of tussenpersoon hiervan per aangetekende brief aan de opdrachtgever mededeling zal doen en dat de verzekering na verzending van bedoelde brief nog veertien dagen zal doorlopen, gedurende welke periode de opdrachtgever het recht heeft om op kosten van de aannemer een nieuwe verzekering op dezelfde voorwaarden te sluiten. De uit dien hoofde betaalde premie en kosten worden op de aannemingsom ingehouden.

Module C

Bedrijfsaansprakelijkheidsverzekering

De aannemer(s) is/zijn verplicht vanaf de start van de uitvoering van het werk tot 5 jaar na het verstrijken van de onderhoudstermijn een uitgebreide Aansprakelijkheidsverzekering voor Bedrijven (AVB) af te sluiten en in stand te houden met een verzekerd bedrag van minimaal *///EUR 2.500.000,-///* of

///EUR 5.000.000,-/// per gebeurtenis/per aanspraak en 2x dit bedrag per verzekeringsjaar.

In de polis moet mede geregeld zijn dat verzekerden ten opzichte van elkaar als derden worden beschouwd.

In de polis mag geen geen sublimiet voor brandschade zijn opgenomen, zie toelichting onder Bedrijfsregeling Brandregres 2014

De polis moet o.a. dekking bieden voor het werkgeversaansprakelijkheidsrisico conform art. 7:658 BW en 7:611 BW.

De verzekering moet ten behoeve van de opdrachtgever (als meeverzekerde) een primaire dekking bieden.

Verzekeraars dienen afstand te doen van een eventueel recht van regres op enige medeverzekerde partij.

Het eigen risico dat op de aansprakelijkheidsverzekering van toepassing is, komt ten laste van de aansprakelijke en/of verantwoordelijke partij, evenals alle niet door deze verzekering gedekte schaden en/of vorderingen.

Toelichting:

Geen maximum noemen, grotere partijen hebben hogere eigen risico's, taak is vooraf te controleren of aannemer draagkrachtig genoeg is.

De aannemer overlegt het bewijsstuk, waaruit het sluiten van de verzekering blijkt, ten spoedigste, in elk geval binnen één week, voor de dag waarop de aannemer met de uitvoering van het werk aanvangt, aan de opdrachtgever. De aannemer is daarnaast gehouden, op elk gewenst moment gedurende de uitvoering van het werk, op verzoek van de opdrachtgever een actueel bewijs van instandhouding van de verzekering en premiebetaling te overleggen.

Aan een verschil tussen de door de aannemer overlegde poliscondities en deze bestekstekst kunnen geen rechten ontleend worden.

Module D

Werkmaterieelverzekering

Onverminderd het in het voorgaande van dit artikel bepaalde, zullen de aannemer en de mede- en onderaannemers voor eigen rekening dienen zorg te dragen voor verzekering tegen schaden ten gevolge van aansprakelijkheid voor schade aan zaken en letsel welke voortvloeit uit het gebruik van rijdend, drijvend en varende aannemersmaterieel bij de uitvoering van het werk.

Deze verzekering moet ook dekking bieden:

- a. voor de aansprakelijkheid van de opdrachtgever
- b. voor de aansprakelijkheid ten gevolge van zowel bedienings- als regiefouten (ook als onvoldoende preventieve maatregelen zijn genomen om graafschade te voorkomen).

Schade aan ondergrondse kabels en leidingen en dergelijke mag niet van de dekking worden uitgesloten.

Objecten waarvoor een verzekeringsplicht krachtens de Wet Aansprakelijkheidsverzekering Motorrijtuigen (W.A.M.) geldt, dienen overeenkomstig de voorschriften van die wet te worden verzekerd.

De verzekerde som bedraagt minimaal EUR 5.600.000,- per aanspraak of gebeurtenis.

Voor zover materieel niet overeenkomstig het vorenstaande is verzekerd, mag het niet worden ingezet ten behoeve van de Werkzaamheden. De opdrachtgever heeft het recht de toegang van werkmaterieel tot het werkterrein te weigeren indien geen bewijs van deze verzekering kan worden getoond.

Aan een verschil tussen de door de aannemer overlegde poliscondities en deze bestekstekst kunnen geen rechten ontleend worden.

Module E

Beroeps-/ontwerpaansprakelijkheidsverzekering

De aannemer(s) is/zijn verplicht een ontwerpaansprakelijkheidsverzekering af te sluiten en in stand te houden gedurende een periode van xxx jaar, met een minimaal verzekerd bedrag van minimaal ///EUR 2.500.000,-/// of ///EUR 5.000.000,-/// per gebeurtenis en per verzekeringsjaar.

(Afhankelijk van omvang en impact werk)

Het eigen risico dat op de beroepsaansprakelijkheidsverzekering van toepassing is, komt ten laste van de aansprakelijke en/of verantwoordelijke partij, evenals alle niet door deze verzekering gedekte schaden en/of vorderingen.

Toelichting:

Geen maximum noemen, grotere partijen hebben hogere eigen risico's, taak is vooraf te controleren of aannemer draagkrachtig genoeg is.

De verzekering moet dekking bieden voor de aansprakelijkheid van de aannemer op grond van het nalaten van de waarschuwingsplicht voor ontwerpfouten van de opdrachtgever en/of voor de ontwerpaansprakelijkheid van de aannemer. De dekking onder de verzekering mag niet beperkt zijn tot vergoeding van fysieke schade maar moet ook dekking bieden voor de aansprakelijkheid van de aannemer voor:

- a. herstel/verbeteringskosten van het werk
- b. het uit de ontwerpfout voortvloeiende financieel nadeel.

De aannemer overlegt het bewijsstuk, waaruit het sluiten van de verzekering blijkt, ten spoedigste, in elk geval binnen één week na de dag waarop het werk aan de aannemer is opgedragen, aan de opdrachtgever. De aannemer is daarnaast gehouden, op elk gewenst moment tot 5 jaar na oplevering, op verzoek van de opdrachtgever een actueel bewijs van instandhouding van de verzekering en premiebetaling te overleggen.

Aan een verschil tussen de door de aannemer overlegde poliscondities en deze bestekstekst kunnen geen rechten ontleend worden.

Module F

Verborgen gebreken verzekering

De aannemer moet een Verborgen Gebreken Verzekering af sluiten die dekking biedt tegen de schade aan het werk als gevolg van constructieve gebreken na oplevering tot 10 jaar daarna.

Het eigen risico bedraagt maximaal *///EUR 50.000,-/// OF ///EUR 100.000,-///* per gebeurtenis.

Het eigen risico dat op de Verborgen Gebreken Verzekering van toepassing is, komt ten laste van de aansprakelijke en/of verantwoordelijke partij, evenals alle niet door deze verzekering gedekte schaden en/of vorderingen.

Verzekerde is de Opdrachtgever. In de polis moet dan ook een clausule zijn opgenomen, inhoudende dat door of namens verzekeraars uit te keren vergoedingen worden betaald aan de Opdrachtgever.

///OPTIE 1 (duurdere variant): Tevens moet zijn opgenomen dat er geen regres wordt gepleegd op de aannemer. Regres op onderaannemer is wel mogelijk.///

///OPTIE 2:(goedkopere variant) Het staat de aannemer vrij in deze polis te regelen dat verzekeraars na uitkering aan de opdrachtgever verhaal nemen op de aannemer(s).///

De aannemer schakelt ten behoeve van de VGV een TIS in, zulks op basis van de vigerende "Model vraagspecificatie TIS", die te downloaden is op www.branchevereniging-tis.nl. De TIS moet erkend zijn volgens de CROW-Erkenningregeling TIS.

Een Verklaring van geen bezwaar (zonder voorbehouden) van de TIS maakt onderdeel uit van de VGV. Daartoe bewaakt de TIS de kwaliteit van de Ontwerp- en Uitvoeringswerkzaamheden. De aannemer is verplicht daaraan zijn medewerking te verlenen. De aannemer brengt de Opdrachtgever op de hoogte van de tussentijdse resultaten van de door de TIS uitgevoerde kwaliteitsbewaking.

De bereidheid van verzekeraars tot het effectueren van de dekking, na een onvoorwaardelijke goedkeuringsverklaring van de TIS bij oplevering, moet blijken uit een polis. Deze polis moet ten spoedigste, in elk geval binnen één maand na de dag waarop het werk aanvangt, worden overlegd aan de opdrachtgever.

Aan een verschil tussen de door de aannemer overlegde poliscondities en deze bestekstekst kunnen geen rechten ontleend worden.

Module G

Bodemsaneringsverzekering

Indien het uit te voeren werk het verwerken van verontreinigde grond of verontreinigd water omvat, sluit de *///opdrachtgever/aannemer///* mede ten behoeve van de *///opdrachtgever/aannemer///* een bodemsaneringsverzekering waaronder ten minste dekking wordt geboden voor de aansprakelijkheidsrisico's in verband met het uitvoeren van de in het bestek genoemde werkzaamheden.

Voorts voldoet deze bodemsaneringsverzekering ten minste aan de navolgende voorwaarden:

- a. niet alleen de aannemer en de opdrachtgever, maar alle bij het werk betrokken partijen worden als "verzekerde" aangemerkt;
  - b. de dekking draagt voor alle "verzekerden" een primair karakter;
  - c. de verzekering dekt behalve aansprakelijkheid van verzekerden voor door derden geleden schade (inclusief alle op geld waardeerbare gevolgschade en smartengeld) als gevolg van:
    - letsel of aantasting van de gezondheid, al dan niet de dood ten gevolge hebbende (personenschade)
    - beschadiging, vernietiging of verlies van stoffelijke goederen (zaakschade);
*///bij de optionele dekking:
 Echter uitsluitend zaak- en/of personenschade verband houdend met een plotseling en/of geleidelijke verontreiniging voortvloeiende uit de sanering. De door verzekeringnemer gesloten CAR-/aansprakelijkheidspolis en/of enige andere van toepassing zijnde polis gaat in geval schade te allen tijde voor. Het eigen risico van de andere polis komt niet ten laste van de verzekeraars van de onderhavige verzekering. Wanneer de onderhavige verzekering in geval van schade het verschil in verzekerde bedragen dekt, zal het eigen risico van de onderhavige verzekering niet worden toegepast.///*
    - financieel nadeel niet voorafgegaan door personen- of zaakschade, maar uitsluitend indien het financieel nadeel bestaat uit kosten van bedrijfsschade, evacuatiekosten en dergelijke);
  - d. de verzekering bevat geen uitsluiting ter zake van milieuschade;
  - e. de verzekering heeft 10 jaar uitloop, te rekenen vanaf einddatum verzekering;
  - f. de verzekering dekt aanspraken gegrond op vrijwaringsbedingen;
  - g. verzekering kan door verzekeraars na schade niet worden opgezegd.
- Afhankelijk van de uit te voeren werkzaamheden zal de dekking worden uitgebreid.

Het eigen risico dat op de bodemsaneringsverzekering van toepassing is, komt ten laste van de aansprakelijke en/of verantwoordelijke partij, evenals alle niet door deze verzekering gedekte schaden en/of vorderingen.

De aannemer/opdrachtgever overlegt het bewijsstuk, waaruit het sluiten van de verzekering blijkt, ten spoedigste, in elk geval binnen één week, voor de dag waarop de aannemer met de uitvoering van het werk aanvangt, aan de opdrachtgever/aannemer

Aan een verschil tussen de door de aannemer overlegde poliscondities en deze bestekstekst kunnen geen rechten ontleend worden.

Toelichting op optionele mogelijkheid:

Voor saneringswerkzaamheden die onderdeel zijn van een civiel werk is een volledige aansprakelijkheidsdekking onder de Bodemsaneringsverzekering vaak overbodig indien er een Bedrijfsaansprakelijkheidsverzekering van kracht waaronder alle civiele werkzaamheden inclusief de ontgravingen van vervuilde grond is verzekerd. In dat geval is een Bodemsaneringsverzekering met uitsluitend een Milieudekking een optie.

De materiele schade zoals verzakkingen van panden is dan niet verzekerd, echter uitsluitend de milieurisico's. Door toevoeging van de optionele tekst kan de dekkingsvraag dus worden beperkt. Kanttekening, deze optie wordt alleen door Aon verstrekt.

4. CAR door opdrachtgever of door aannemer?

De CAR-verzekering kan zowel door de aannemer als door de opdrachtgever worden afgesloten. Beide varianten hebben voor- en nadelen. Afwegingen die bij uw beslissing een rol kunnen spelen zijn onder meer:

- Als de aannemer is verzekerd, is de premie niet altijd transparant. Daar staat tegenover dat het eenmalig sluiten van een "project-"CAR-verzekering door de opdrachtgever veelal duurder is dan aansluiten op een doorlopende CAR-verzekering van de aannemer. Daarnaast berekent de aannemer de premie door voor het verzekeren van zijn aannemersmaterieel en het verschil-in-condities met zijn doorlopende CAR-polis die veelal een ruimere dekking biedt; Deze doorberekende premie wordt echter wel vaak verhoogd met algemene kosten, winst/risico en de BTW.
- Indien opdrachtgever zelf de polis sluit is hij ook "in control" bij de afwikkeling van de schade. Het nadeel van de extra tijdsbelasting kan worden opgelost door in de schadeprocedure op te nemen dat de schadeafwikkeling rechtstreeks net aannemer mag worden opgepakt. Opdrachtgever staat dan wel bij alle correspondentie in de cc. en kan dus ingrijpen of commentaar geven wanneer gewenst.
- Zowel in het geval dat de opdrachtgever of dat de aannemer een projectpolis sluit staat de premie voor de duur van het gehele project vast. In het geval gebruik gemaakt wordt van een door de opdrachtnemer gesloten doorlopende verzekering kan de premie jaarlijks wijzigen hetgeen de aannemer veelal niet meer kan doorberekenen aan de opdrachtgever. Keerzijde is dat projectpolissen – anders dan doorlopende aannemerspolissen- vaak beperkingen kennen inzake zorgplicht en belangrijke wijzigingen in het werk.
- Een overweging voor de opdrachtgever om zelf een verzekering af te sluiten kan zijn dat hij in dat geval zelf de schadepeningen in handen krijgt. Al naar gelang van het vorderen van het herstel keert de opdrachtgever aan de aannemer uit. De opdrachtgever kan op deze wijze voorkomen dat de schadepeningen eventueel in een failliete boedel verdwijnen. Dit kan echter ook geregeld worden met een schadepeningen-clausule op de aannemerspolis.
- In het geval dat de aannemer een verzekering sluit bestaat het risico dat de aannemer zijn premie niet betaalt. Dit is te ondervangen door te eisen dat de aannemer het bewijs van premiebetaling overlegt. Bij een lang lopend project (meer dan 1 jaar) zou dit jaarlijks moeten worden opgevraagd, immers bij de jaarlijkse continuatie kan de situatie gewijzigd zijn.
- De opdrachtgever kan het risico lopen dat hij met een claim blijft zitten als de door de aannemer gesloten CAR-polis geen/onvoldoende dekking blijkt te bieden. De aannemer kan in dat geval echter ook zelf een 'Verschil in condities dekking' regelen op zijn eigen CAR polis.
- Het is aan te bevelen dat het gehele werk op dezelfde CAR-polis wordt gesloten, dit kan door als opdrachtgever de CAR te verzorgen, maar ook door nevenaannemers mee te verzekeren op de polis van de aannemer (dit kan wel premietoeslag tot gevolg hebben). Indien de opdrachtgever niet één hoofdaannemer inschakelt maar diverse separate opdrachten verstrekt kan door het zelf sluiten van de CAR-verzekering worden voorkomen dat meerdere partijen elk een eigen CAR-verzekering afsluiten. Voorkomen moet worden dat verzekeraars 'naar elkaar gaan wijzen' wie voor de schade op moet komen. Tevens zijn de diverse dekkingen van de polissen vaak niet aansluitend.

5. Afweging verzekering(svorm) in contracten

5.1 Inleiding

In contractstukken worden door de opdrachtgever, indien daartoe aanleiding is, de door de aannemer af te sluiten verzekeringen voor het werk vastgelegd. Welke verzekeringen de juiste zijn gelet op aard en omvang van de opdracht, blijkt in de praktijk nog niet eenduidig overzichtelijk te zijn voor met name opdrachtgevers en contractopstellers. Dit gebrek aan algemeen inzicht welke verzekeringen 'capabel' zijn gelet op de opdracht, vormt de aanleiding voor de behoefte aan een afweging van de meest voorkomende verzekeringen met hun voor- en nadelen.

5.2 Doel afwegingskader

Benadrukt wordt dat afhankelijk van soort project, contract, beleid en (bijvoorbeeld politieke) belangen van de opdrachtgever, het afwegen van de juiste verzekering bij een project elke keer weer maatwerk is. Naast projectteambreed gedragen overleggen over (allocatie van) risico's, kansen, selectiecriteria en gunningscriteria, past afweging van toepassing van verzekering in dit rijtje. De afweging van toepassing van verzekering(en) kan niet los worden gezien van de uit deze overleggen besloten keuzes, maar als een logisch vervolg worden beschouwd in het licht van de dekking van de risico's die onvoldoende beheerst kunnen worden. Aanbevolen wordt de afweging in verzekeringen deel uit te laten maken van de bovengenoemde reeds gangbare beslisprocessen en ook als zodanig te beschrijven en vast te leggen.

5.3 Afwegingskader

In dit afwegingshoofdstuk zal voor de eerder in hoofdstuk 2 benoemde meest voorkomende verzekeringen worden aangegeven waarvoor ze dienen en in welke tijdsbestek van het project ze gelden. Dit geeft een handvat bij het afwegen van verzekeringen. Tevens is tussen enkele verzekeringen sprake van een overlap van dekkingen of juist een hiaat in de dekking.

Naast het vergelijken van de verzekeringen ten opzichte van dekking, restrisico's en beperkingen, wordt getracht de verzekeringen te positioneren ten opzichte van de soort contractvorm aan de hand van de risico allocatie.

5.4 Belangen

Voor een goed inzicht in de toe te passen verzekeringen is het belangrijk de belangen voor het dekken van de (niet beheersbare rest)risico's van de aannemer duidelijk te hebben, alsmede de reeds bestaande doorlopende verzekeringen.

5.4.1 Aannemer

De belangen van de aannemer betreffen zijn eigen werknemers, zijn eigen materieel, ingehuurd onderaannemers, en zijn werk. Daarnaast moet een aannemer verzekerd zijn tegen aansprakelijkheid voor schade aan opdrachtgever en derden. Een aannemer is verplicht een bedrijfsaansprakelijkheidsverzekering te hebben. Deze is afgesloten voor het werk dat de aannemer heeft aangenomen en de mogelijke risico's die daar mee gepaard gaan. Deze kan projectgericht worden afgesloten maar ook doorlopend. Wanneer een aannemer een doorlopende verzekering heeft, kan deze worden aangewend voor de geëiste verzekering in het contract. In de contractstukken kunnen door de opdrachtgever eisen gesteld worden aan de verzekering voor het betreffende project. Aandachtspunt is dat discrepanties door bijvoorbeeld hiaten en dubbelingen in verzekeringen worden voorkomen. Zie hiertoe de modulaire tekstsuggesties in hoofdstuk 3.

5.4.2 Opdrachtgever

De opdrachtgever heeft naast de belangen voor een verzekerde aannemer, adviserende partijen en derden, ook belang voor zichzelf als opdrachtgever en als opdrachtgevende partij naar de samenleving toe. Dit kan er toe leiden dat een opdrachtgever niet alle risico's voor een goed verzekerd project bij de aannemer neer wil leggen, maar daarin naar de samenleving een stukje overkoepelde zorgfunctie/verantwoordelijkheid wil laten zien. Dit kan door als opdrachtgever zelf een verzekering af te sluiten. Wanneer hier sprake van is, moet goed inhoudelijk naar de verzekeringen van de aannemer en opdrachtgever worden gekeken dat dekkingen niet worden uitgesloten door aanwezigheid van een vergelijkbare verzekering op het project.

5.5 Soorten verzekeringen

In de onderstaande tabel zijn de meest gangbare verzekeringen beschreven. De afweging betreft dan ook de eerder beschreven zeven verzekeringen:

Tabel Soorten verzekeringen (uit brongegevens MEEÛS /Aon)

Module	Verzekering	Verzekerd	Restrisico's	evt. te combineren met
A	CAR-OG	a. materiële schade werk b. aansprakelijkheid derden (materieel en letsel) c.. eigendommen opdrachtgever	a. Primair, tijdens onderhoudstermijn alleen door onderhoudsbepalingen of oorzaak vóór aanvang onderhoudstermijn, exclusief aannemersmaterieel! b, c. let op! Mogelijk secundair i.c.m. andere verzekeringen	VGV BSV WMV AVB Ontwerpedekking
B	CAR-ON	a. materiële schade werk b. aansprakelijkheid derden (materieel en letsel) c. eigendommen opdrachtgever	Let op: ook OG meeverzekeren	AVB BSV WMV VGV Ontwerpedekking
C	AVB	Aansprakelijkheid voor schade aan derden, (materieel en lichamelijk), veroorzaakt in verband met uitvoering van het werk	Excl. bouwpersoneel Let op: OG meeverzekeren met primaire dekking Let op: dekt niet het risico van geleidelijke milieuschade	WMV CAR BSV VGV Ontwerpedekking
D	Werk-materieel	Schade aan zaken en letsel door gebruik van rijdend, drijvend en varend aannemersmaterieel bij uitvoering van het werk. Let op: moet ook dekking bieden voor aansprakelijkheid OG en voor	Let op: moet ook dekking bieden voor aansprakelijkheid OG en voor aansprakelijkheid t.g.v. bedienings- en	AVB CAR VGV BSV Ontwerpedekking

		aansprakelijkheid t.g.v. bedienings- en regiefouten in aanvulling op de wettelijk verplichte WAM-dekking (Wet aansprakelijkheids- verzekering Motorrijtuigen)	regiefouten.	
E	Ontwerp- dekking	a. nalaten waarschuwingsplicht b. ontwerpfouten OG c. ontwerpaansprakelijkheid	Let op: moet ook dekking bieden voor herstel- en verbeteringskosten van het werk	CAR VGV BSV AVB WMV
F	VGV	Schade aan het werk als gevolg van constructieve gebreken na oplevering tot 10 jaar daarna	Let op: in clause opnemen dat opdrachtgever de verzekerde is. TIS bewaakt de kwaliteit van de Ontwerp- en Uitvoeringswerkzaamheden	CAR BSV AVB WMV Ontwerp- dekking
G	BSV	a. schade aan alle zaken die zich op de saneringslocatie bevinden b. alle bij het werk betrokken partijen)	Kan beperkt worden tot aansprakelijkheidsdekking voor milieuschade wanneer saneringswerkzaamheden deel uitmaken van groot civiel project. Moet wel in combinatie met minimaal een AVB	VGV AVB WMV Ontwerp- dekking

De vraag is in hoeverre de opdrachtgever de aannemer moet voorschrijven welke verzekeringen hij moet af sluiten. Bij een goede risico inventarisatie en allocatie zal blijken welke risico's een aannemer kan beheersen en derhalve, indien noodzakelijk, moet verzekeren. Hieruit volgt bijna logischerwijs welke bijpassende verzekeringen hij zou kunnen gebruiken. Of en welke verzekeringen hij toepast, is uiteindelijk aan de verantwoordelijkheid van de aannemer. Het is aan de opdrachtgever om duidelijk te maken welke risico's en aansprakelijkheid bij de opdrachtgever en welke bij de aannemer liggen. Een afgewogen mix van beheersmaatregelen en verzekeringen moet de opdrachtgever het vertrouwen geven dat alles in het werk wordt gesteld om risico's te voorkomen en dat, in het slechtste geval, schade herstelt kan worden.

Aanbevolen wordt het afwegingsproces niet als separaat proces te zien binnen de contractvorming, maar juist te integreren in het risicodossier. In het risicodossier wordt gestalte gegeven aan de inventarisatie van angsten, eisen en risico's (zowel de vraag gerelateerde - als oplossingsgerichte risico's), de allocatie van deze risico's, de hieruit vloeiende te nemen maatregelen om de risico's weg te nemen of te beperken. Aan de hieruit vloeiende restrycties kunnen de van toepassing zijnde verzekeringen worden gekoppeld. Deze kunnen vervolgens als eis in het contract worden opgenomen. Dit kan door concreet bepaalde verzekeringen te eisen of voorwaarden waaraan de verzekering moet voldoen vast te leggen

Gesteld zou kunnen worden dat in de contractvorm waarbij alle risico's bij de aannemer worden gepositioneerd, risicobeheersing en derhalve ook de verzekering

aan de aannemer moet kunnen worden overgelaten wanneer de verwachtingen maar duidelijk zijn vastgelegd en overeengekomen met de aannemer.

Geadviseerd wordt om bij de wijze van vastleggen van vereiste verzekeringen of voorwaarden aan verzekeringen de toetswaardigheid van de aan te leveren documenten in de beslissing te betrekken. Mogelijk kunnen de verzekeringsmaatschappijen hierin een rol vervullen al tijdens de contractvorming, dit om duidelijkheid te creëren in het contractproces. Een eerste voorzet is reeds gegeven in de modulaire tekstsuggesties in hoofdstuk 3.

Informatief

Bijlage 1 CAR-VNAB clausules met toelichting

A. Grond-, weg- en waterwerken (GWW)-clausule

Van deze verzekering zijn uitgesloten schaden als gevolg van wegwaaien, wegspoelen, afkalven, afschuiven, zetten, inklinken, opbarsten, oppersen alsmede slibafzettingen bij de uitvoering van grond-, bagger-, weg- en waterbouwwerken, tenzij sprake is van een plotselinge en onvoorziene gebeurtenis waarbij een schade aan het werk en/of omliggende zaken optreedt ten gevolge van een aantasting van de stabiliteit in de bodem, grondlichamen of grond-/waterkerende constructies.

Toelichting:

De clausule beoogt die aantasting of achteruitgang aan het werk en/of omliggende zaken uit te sluiten die ontstaat bij de uitvoering van grond-, bagger-, weg- en waterbouwwerken en die inherent is aan de blootstelling aan de omgevingsfactoren. Zo kunnen de invloeden van wind, water, vorst en andere eroderende of vervormende processen op deze werken zo evident zijn, dat aan aantasting of achteruitgang niet te ontkomen valt, althans niet zonder deze werken en de omliggende zaken te voorzien van afdoende beschermende constructies.

De bodemgesteldheid en de gekozen werkwijze zijn bepalend voor de te verwachten effecten, zoals bijvoorbeeld zetten, inklinken, opbarsten, afkalven door ontgraven, bemalen, ophogen of anderszins belasten van de bodem en grondlichamen. Vaak moet dan ook rekening worden gehouden met enige aantasting of achteruitgang zonder dat er redelijkerwijs iets aan te doen valt.

Verzekeraars bieden wel dekking voor schade als gevolg van een plotselinge en onvoorziene gebeurtenis, welke de normale loop van de gebeurtenissen overstijgt en waarbij sprake is van een aantasting van de stabiliteit in de bodem, grondlichamen of grond/waterkerende constructies.

Deze clausule is van toepassing op alle dekkingsonderdelen. Doorhaling van de GWW clausule in de dekking voor aansprakelijkheid en bestaande eigendommen moet dus apart worden geregeld.

B. Betonclausule

Van deze verzekering zijn uitgesloten de kosten van herstel of vervanging die betrekking hebben op het herstellen of vervangen van tekortkomingen in beton- (constructies), bestaande uit verkeerde mortelsamenstelling, onvoldoende en/of onjuiste verdichting, ontmenging, grindnesten, krimp- of kruipscheuren, ondichte voegen en aansluitingen.

Deze uitsluiting is niet van toepassing indien verzekerde kan aantonen dat bovengemelde kosten worden gemaakt in verband met een schade die het niet te verwachten gevolg is van het beoogde ontwerp, de gekozen wijze van uitvoering en/of de gebruikte materialen, maar dat er een anderszins onder deze polis gedekte oorzaak aan ten grondslag ligt zonder welke de tekortkoming(en) niet of althans niet in die mate zou(den) zijn ontstaan.

Toelichting:

In de huidige ontwerpen/bouwmethoden kan er voor worden gekozen om het ontstaan van tekortkomingen in de betonconstructie (zoals scheuren die de norm overschrijden) toe te laten en deze naderhand te herstellen of na te behandelen. Voor dergelijke kosten bestaat er geen dekking. Dekking is slechts aan de orde ingeval van tekortkomingen die volgens de geldende normen voor betonconstructies als schade in de zin van de polis kunnen worden aangemerkt en waarvan verzekerde kan aantonen dat deze het gevolg zijn van omstandigheden die geen betrekking hebben op de door verzekerde gemaakte keuzes inzake het materiaal, het ontwerp of de uitvoering.

C. Coating-clausule

Van deze verzekering is uitgesloten schade aan in het kader van het werk aangebrachte coatings, verven, lakken, vernissen en dergelijke (beschermende) deklagen, inclusief de hiermee behandelde oppervlakken, als gevolg van: eigen gebrek van deze coatings, verven, lakken, vernissen en dergelijke beschermende deklagen of onvoldoende hechting; slijtage, corrosie of inwerking van agressieve stoffen waartegen het behandelde oppervlakbestand moet zijn; onvoldoende of onzorgvuldige (be-)verwerking, voor (na-)behandeling of bescherming.

Toelichting:

Deze clausule beoogt de dekking voor schade aan in het kader van het werk aangebrachte coatings en de daarmee behandelde oppervlakken nader te regelen. Zo is er geen dekking voor schade aan coatings die het gevolg is van:

- *hechtproblemen;*
- *verkeerd of niet goed uitharden;*
- *het onvoldoende reinigen van de ondergrond;*
- *omgevingsfactoren, bijvoorbeeld het bij een te lage temperatuur of in een stoffige ruimte verwerken;*
- *ontwerpfouten.*

Een beschadiging door een van buiten aankomend onheil beoogt deze clausule wel te dekken. Onder een van buiten aankomend onheil wordt in dit verband verstaan alles wat niet met het verwerkingsproces van de coating te maken heeft.

D. Damwandenclausule

Van deze verzekering zijn uitgesloten kosten van herstel of vervanging van damwandconstructies of delen daarvan in geval van:

- *het uit het slot lopen of vervormen tijdens het inbrengen en/of verwijderen;*
- *mislocatie, scheefstand of verplaatsing zonder dat er sprake is van bezwijking;*
- *lekkage op naden, sparingen, voegen en aansluitingen.*

Toelichting

Deze clausule ziet alleen op damwandconstructies zelf en beoogt een aantal veelvuldig voorkomende problemen met damwanden uit te sluiten van dekking. De vaak voorspelbare problemen zijn in de ogen van verzekeraars zo zeer afhankelijk van beheersbare omstandigheden, dat deze tot het ondernemersrisico behoren te blijven. Men beoogt onder andere uit te sluiten het bewerkingsrisico dat bestaat bij het inbrengen van damwanden, zoals vervormingen en beschadigingen die vaak inherent

zijn aan de combinatie van de grondgesteldheid, de sterkte van de planken, de methode van inbrengen en het ingezette materieel.

Hierbij wordt er op gewezen dat tijdens het heien/trillen/indrukken vaak goed zichtbaar is dat problemen kunnen worden verwacht (snelheid van het zakken, beschadigingen op de kop van de plank, zwaar werkend blok, slotwrijving, verlopen van de planken, etc.). Ook verkeerde plaatsing van de wanden bij het inbrengen alsook verplaatsing of scheefstand van damwandconstructies die met name kan ontstaan na ontgraving zijn geen gedekte evenementen wanneer geen sprake is van een bezwijking van de constructie. Voorts regelt deze clausule dat kosten die worden gemaakt in verband met het waterdicht maken van de sloten en aansluitingen niet voor vergoeding in aanmerking komen.

Onder deze clausule zijn onder andere wel gedekt:

- bezwijking van de damwandconstructie waarbij de stabiliteit in de constructie verloren gaat doordat de krachten die druk uitoefenen op de damwandconstructie groter zijn dan het maximale weerstandsvermogen tegen vervorming.*
- alle van buiten komende onheilen anders dan de tijdens het inbrengen en/of verwijderen op het resultaat van invloed zijnde omstandigheden (zoals de toegepaste techniek van inbrengen, de toepassing van verkeerd materieel, fout gekozen materialen en de grond- of terreingesteldheid);*
- een ongeval met machines, waardoor het werk of de plank beschadigd raakt;*
- een verborgen gebrek in de plank dat, zonder dat dit vooraf wordt opgemerkt, bij het inbrengen leidt tot beschadigingen aan de plank.*

E. In-de-grond-gevormde-palenclausule

Van deze verzekering is uitgesloten schade aan in de grond gevormde palen, ontstaan binnen 48 uur na het inbrengen, tenzij verzekerde aantoont dat de schade niet werd veroorzaakt door de wijze van uitvoering en/of de aanwezige grondsamenstelling en/of terreincondities en/of de verwerkte materialen.

Toelichting:

Deze clausule beoogt schade in de plastische fase van het vormingsproces uit te sluiten die inherent is aan de totstandkoming van deze palen. Er bestaat gedurende deze fase wel dekking voor schaden ontstaan door van buiten aankomende onheilen. Onder deze clausule wordt schade die is veroorzaakt door de foutieve inzet van het materieel dat gebruikt wordt voor de fabricage van de palen gezien als een schade die is veroorzaakt door de wijze van uitvoering.

Bijlage 2 Schadebehandeling

Juist als er schade ontstaat moeten de verzekeringen hun nut bewijzen. In dit beknopte kader enkele aspecten hierover.

Bij grotere schaden wordt veelal een schade-expert ingeschakeld. Een schade-expert is een onafhankelijke deskundige die door of namens verzekeraars wordt benoemd om de oorzaak en omvang van de schade vast te stellen. Let op: de expert beslist niet over de dekking en zal zich daarover ook niet (mogen) uitlaten. De beoordeling daarvan ligt bij de verzekeraar, en bij meerdere verzekeraars meestal bij de leidende verzekeraar. Een eventuele verzekeringsmakelaar heeft als taak de belangen van de verzekerde bij verzekeraars te behartigen. Vaak verzorgt de verzekeringsmakelaar ook de communicatie namens verzekeraars met verzekerden en tegenpartijen.

Enkele belangrijke spelregels bij schade:

- meldt schade tijdig
- zorg dat noodzakelijke maatregelen worden getroffen om onmiddellijk dreigend gevaar voor verergering van schade te voorkomen
- repareer de schade pas nadat de expert hiervoor toestemming hebben gegeven en u de situatie per foto heeft vastgelegd
- neem beslissingen over de herstelmethodiek altijd in overleg met de expert
- erken geen aansprakelijkheid, maar laat de beoordeling hiervan over aan verzekeraars.

Vooropnames

Een fotovooropname voorkomt geen schade maar wel veel discussie!

In sommige CAR polissen wordt het verplicht gesteld maar ook zonder verplichting is het verstandig een fotovooropname uit te voeren.

Maar beter geen vooropname dan een slechte vooropname. Kies daarom altijd een gerenommeerd bureau. Dit kan zijn een bureau met een BRL5024 certificering of aangesloten bij het NIVRE.

Bijlage 3 Globale checklist aandachtspunten bouwverzekeringen

Verzekeren van bouwprojecten is maatwerk. De volgende algemene checklist is dan ook bedoeld als globale leidraad bij het gesprek met uw adviseur(s):

- kring van verzekerden, toegangsregelingen (mag onderaannemer beroep doen op polis van hoofdaannemer?)
- kwaliteitsniveau polisvoorwaarden
- schadepeningen (schade uitkeringen naar aannemer/opdrachtgever?) en eventueel BTW
- verzekerde rubrieken en bedragen
- (uitlopen) uitvoeringsduur
- bestekwijzigingen
- (verlengde) onderhoudstermijn
- opruimingskosten en milieurisico's
- beproevingsperiode installaties
- nevenaannemers
- door de opdrachtgever ter beschikking te stellen bouwstoffen
- samenloopregelingen (staat er in een polis of deze primair of secundair is?)
- transportrisico's en werkterreinen buiten de bouwlocatie
- aannemersmaterieel (keten, loods, gereedschappen)
- eigendommen opdrachtgever
  - opzicht (zaken in behandeling, beheer, bewaring, bewerking, bruikleen, huur, reparatie, ten vervoer of welke reden dan ook onder zich heeft of heeft gehad, ook al treedt de schade later in)
  - beperkingen lopende verzekeringen
  - verzekerde som
- bedrijfsaansprakelijkheid (verzekerde som voldoende)
- werkmaterieelaansprakelijkheid
- ontwerpaansprakelijkheid
- bodemsaneringsverzekering
- Verborgene Gebreken Verzekering
- afspraken eigen risico's

Bijlage 4 Toelichting op de onderhoudstermijn

De CAR-verzekering biedt dekking gedurende een bepaalde periode.

- 1) de bouwperiode
- 2) de onderhoudstermijn

De bouwperiode

In het bestek of de overeenkomst staat welke verzekeringstermijn gehanteerd moet worden. In het algemeen loopt de uitvoeringsduur vanaf het moment dat de werkzaamheden beginnen (bijvoorbeeld als de bouwmaterialen op het werkterrein geleverd worden) tot aan het moment van de oplevering, de bouwwettelijke oplevering. Bij een projectpolis is het van groot belang dat de einddatum van de polis gelijk is aan deze opleveringsdatum. Denk dus aan eventuele verlenging van de polis.

Ook als bij de oplevering bepaalde delen van het werk nog niet opgeleverd kunnen worden, blijven die delen buiten de oplevering, en moet je de verzekering dus verlengen, geheel of gedeeltelijk. De dekking hiervoor kan per CAR polis verschillen, dit dus controleren.

Diverse onderhoudstermijnen

De onderhoudstermijn loopt in het algemeen vanaf de oplevering van het werk tot het einde van de contractuele onderhoudstermijn. In de onderhoudstermijn worden er vaak nog kleine werkzaamheden verricht om gebreken in het werk op te heffen.

De opdrachtgever moet bij aanvang van de onderhoudstermijn zelf zorgdragen voor het afsluiten van bijvoorbeeld een brandverzekering.

Tijdens de onderhoudstermijn is er dekking voor alle secties van de CAR-verzekering, maar wel in drie vormen:

1. Visit maintenance
De materiële schade veroorzaakt door het uitvoeren van onderhoudsverplichtingen gedurende de onderhoudstermijn is gedekt.
2. Extended maintenance
Dit is de dekking voor schade die weliswaar veroorzaakt is op het werkterrein tijdens de uitvoeringsduur, maar die voor het eerst wordt opgemerkt tijdens de onderhoudstermijn.
3. Garantie maintenance (de meest gebruikelijke)
Dit is de dekking voor schade die niet alleen ontstaan is tijdens de uitvoeringsduur maar ook voor schade die zijn oorsprong heeft voordat de daadwerkelijke uitvoering van het werk van start gaat en die voor het eerst wordt opgemerkt tijdens de onderhoudstermijn. De oorzaak van de schade ligt dus van vóór de oplevering, en kan zich dus ook uitstrekken tot het ontwerp. Deze meest uitgebreide dekking zorgt ervoor dat het complete voortraject, inclusief fouten in het ontwerp of fabricagefouten, is meeverzekerd.

Veel polisvoorwaarden bepalen dat na de onderhoudstermijn een termijn ingaat waarin je een schade nog kunt melden. De schade moet dan wel in de verzekerde termijn ontstaan zijn en verzekeringnemer zal dit moeten aantonen. Als de scheurvorming plaatsvindt na de onderhoudstermijn, verleent de CAR-verzekering geen dekking meer. In dat geval is het wellicht wel mogelijk de aannemer aansprakelijk te stellen.

N.b.: Meerjarig Onderhoud als bedoeld in hoofdstuk 11 van de UAV-GC 2005 moet worden beschouwd als een zelfstandig opdracht die volgt op de Ontwerp- en Uitvoeringswerkzaamheden en wordt niet gedekt door een CAR-verzekering gesloten ten behoeve van Ontwerp- en Uitvoeringswerkzaamheden.

Informatief

Bijlage 5 Bepalingen over verzekeringen in Aanbestedingswet 2012, ARW 2012, UAV 2012, UAV-GC 2005 en de Gids Proportionaliteit

1 Aanbestedingswet 2012 en ARW 2012

In de Aanbestedingswet (art. 2.91.1) en het ARW 2012 (art. 2.6.1, 3.6.1, 4.6.1, 5.6.1 en 6.5.1) is ten aanzien van verzekeringen het volgende opgenomen:

Aanbestedingswet, artikel 2.91

1. Een ondernemer kan zijn financiële en economische draagkracht in ieder geval aantonen door een of meer van de volgende middelen:
  - a. passende bankverklaringen of een bewijs van een verzekering tegen beroepsrisico's,
  - b. ....

ARW 2012

2.6 Financiële en economische draagkracht

- 2.6.1 Een ondernemer kan zijn financiële en economische draagkracht in ieder geval aantonen door een of meer van de volgende bewijsmiddelen:
  - a. passende bankverklaringen of het bewijs van een verzekering tegen beroepsrisico's;
  - b. ....

2 Gids Proportionaliteit

Voorschrift 3.5 D:

1. De aanbestedende dienst verlangt geen zekerheidsstelling die niet samenhangt met het afdekken van risico's ten aanzien van de uitvoering van de opdracht.
2. Indien zekerheidsstelling wordt verlangd bedraagt deze ten hoogste 5% van de opdrachtwaarde.
3. De aanbestedende dienst verlangt geen dubbele zekerheidsstellingen.
4. Het tweede lid is niet van toepassing indien betaling voorafgaand aan de prestatie onderdeel is van de overeenkomst.
5. De aanbestedende dienst verlangt geen cessie van verzekeringspenningen.

De gids vermeldt in de toelichting op voorschrift 3.5 D, lid 5:

Het verlangen van een cessie van verzekeringspenningen mag vaak niet van de verzekeraar; dit wordt dan ook sterk afgeraden.

Voorschrift 3.9 A:

De aanbestedende dienst alloceert het risico bij de partij die het risico het best kan beheersen of beïnvloeden.

De gids vermeldt in de toelichting op voorschrift 3.9 A:

Is het risico voor een van beide partijen in redelijkheid/onder reële voorwaarden verzekeraar

let op: Een veel gehoorde misvatting is dat alles verzekeraar is. Dit is niet het geval. Daarbij moet worden bedacht dat indien er een verzekering op de markt beschikbaar is, niet altijd betekent dat ook alle risico's onder die verzekering gedekt zijn. Met name garantieverplichtingen, boetes of vrijwaringen zijn in de regel onverzekerbaar.)

Artikel 3.9.1.1 Aansprakelijkheidsbepaling

Voorschrift 3.9 D:

1. De aanbestedende dienst verlangt geen aansprakelijkheid die op geen enkele manier gelimiteerd is.
2. Bij de beoordeling welke limitering van de aansprakelijkheid proportioneel is slaat de aanbestedende dienst in ieder geval acht op:
  - de risico's die de aanbestedende dienst daadwerkelijk loopt;
  - de gebruikelijke aansprakelijkheidseis in de betreffende branche of voor de betreffende opdracht naar aard en omvang.

De gids vermeldt in de toelichting op voorschrift 3.9 D:

Voor wat betreft de aansprakelijkheid voor letsel, dood en zaakschade dient bij voorkeur te worden aangesloten bij de standaarden uit de verzekeringsbranche in die branche en/of voor de betreffende opdracht.

In paragraaf 3.5.7 van de Gids wordt aandacht besteedt aan 'samenhang met andere wetgeving'.

Met betrekking tot verzekeringen is hier het volgende vermeldt:

In zijn algemeenheid is het goed om te beseffen dat er wet- en regelgeving is die effect kan hebben op een aanbesteding of op een inschrijver. Zo hebben beursgenoteerde bedrijven nu eenmaal te maken met beursregels. Deze zeggen bijvoorbeeld iets over het wel of niet mogen verstrekken van bepaalde informatie. De eis bijvoorbeeld dat een inschrijver direct bij de aanbestedende dienst moet melden wanneer hij een schade meldt onder zijn verzekering, is strijdig met deze beursregels. Deze stellen namelijk dat als het gaat om koersgevoelige informatie (en schadeclaims kunnen zo opgevat worden), dat iedereen hier tegelijkertijd kennis van moet kunnen nemen.

3 UAV 2012

Hoofdstuk XIa. Zekerheidstelling, verzekering

§ 43b. Verzekering

1. Tenzij het bestek anders bepaalt, dient de aannemer verzekeringen aan te gaan waarin de opdrachtgever en de directie als mede-verzekerden zijn opgenomen, een en ander voor zover dit naar de aard en de omvang van het werk nodig en gebruikelijk is. De aannemer zorgt ervoor dat de directie ten spoedigste schriftelijk bewijs van het bestaan en de inhoud van vorenbedoelde verzekeringen ontvangt.
2. Indien door de opdrachtgever verzekeringen in verband met het werk zijn aangegaan of zullen worden aangegaan, worden de condities en bepalingen daarvan aan het bestek gehecht en zorgt de opdrachtgever ervoor dat de aannemer ten spoedigste schriftelijk bewijs van het bestaan en de inhoud van vorenbedoelde verzekeringen ontvangt.

4 UAV-GC 2005

Hoofdstuk 13 – Zekerheidstelling, verzekering

§ 39 Verzekering

1. Tenzij in de Vraagspecificatie anders is bepaald, dient de aannemer verzekeringen aan te gaan waarin de Opdrachtgever als medeverzekerde is opgenomen, een en ander voor zover dit naar de aard en de omvang van het Werk en van het Meerjarig

Onderhoud nodig en gebruikelijk is. Het bestaan en de inhoud van de vorenbedoelde verzekeringen zijn aan de acceptatieprocedure van § 23 onderworpen, indien en voor zover dat in het acceptatieplan is vastgelegd.

2. Indien de Opdrachtgever verzekeringen in verband met het Werk en/of het Meerjarig Onderhoud is aangegaan of zal aangaan, worden de condities daarvan aan de Vraagspecificatie gehecht en zorgt de opdrachtgever ervoor dat de aannemer zo spoedig mogelijk schriftelijk bewijs van het bestaan en de inhoud van de vorenbedoelde verzekeringen ontvangt.

Informatief

Bijlage 6 Lijst met afkortingen

ARW 2012	Aanbestedingsreglement Werken 2012
AVB	Aansprakelijkheidsverzekering Bedrijven
AW 2012	Aanbestedingswet 2012
BNOV	Bouwend Nederland Ontwerp Verzekering
BOV	Bouw Ontwerp Verzekering
BRL	Beoordelingsrichtlijn
BSV	Bodemsaneringsverzekering
BW	Burgerlijk Wetboek
CAR	Construction All Risks Verzekering
CAR-VNAB	CAR- Vereniging Nederlandse Assurantie Beurs
DNR	De Nieuwe Regeling 2011
gww	grond-, weg- en waterbouw
NIVRE	Nederlands Instituut Van Register Experts
OG	Opdrachtgever
ON	Opdrachtnemer
PI	Professional Indemnity Insurance
PPS	Publiek-Private Samenwerking
TIS	Technical Inspectie Service
UAV 2012	Uniforme Administratieve Voorwaarden voor de uitvoering van werken en van technische installatiewerken 2012
UAV-GC 2005	Uniforme Administratieve Voorwaarden voor Geïntegreerde Contractvormen
VGV	Verborgten Gebreken Verzekering
WA	Wettelijke Aansprakelijkheid
WAM	Wet Aansprakelijkheidsverzekering Motorrijtuigen
WMV	Werkmaterieelverzekering
XOV	Excedent Ontwerpaansprakelijkheidsverzekering